EURASIAN JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATION
Innovative Academy Research Support Center
Open access journal www.in-academy.uz

TASVIRIY SAN’AT MILLIY O’QUV DASTURI BO‘YICH DIZAYN TURKUMIGA TEGISHLI MAVZULARNI O‘QITISH USULLARI

To'laganov Jaxongir
Dizayn san'ati bo'yicha ilmiy izlanish olib boruvchi QDU o'qituvchisi
joxontulaganov.jt. @gmail.com

ARTICLE INFO

Received: 24th January 2024
Accepted: 30th January 2024
Online:31th January 2024

KEY WORDS

Dizayn, amaliy bezak, loyiha, reja, modellashtirish, kulolchilik, chizma, estetik xossa, badiiy tasvirlar, bezaklar, rangtasvir, xomashyo, innovatsion ta'lim, bo'yoq, qalomtarosh, rassommchilik, rangbaranglik, umumga'lim metodlari, tasviriy san'at.

ABSTRACT

Dizayn bu asli inglizcha deign sozidan olingan bolib, loyixalash, chizish, oylab topish hamda loyixa, reja, rasm manolarini bildiradi. Dizayn iborasi buyumlarni loyixalash bilan bogliq bolgan yangi faoliyat turini bildiradi. XX asrning boshlarida dizayn aloxida turi sifatida vujudga keldi va rivojlana boshladi. Hozirgi kunda Dizayn jamiyatni murakkab yashash jarayoniga mos keluvchi buyumlar muhitining maqsadga muvofiq keladigan namunalarini yaratish bilan shugullanadi. Bazan dizayn deganda uning ayrim bir soxasi, masalan: sanat buyumlarining estetik xossalarini loyixalashgina tushuniladi.

Tasviriy sanat fanining oqitish konsepsiyasi umumiy qoidalari:

1. Tasviriy sanat fanining oqitish konsepsiyasi (keyingi orinlarda Konsepsiya) Ozbekiston Respublikasi Prezidenti maslahatchisi A.Abduvaxitovning 2020 yil 17 fevraldagi 08-547-son topshirigi ijrosi boyicha ishlab chiqilgan.

2. Ushbu konsepsiya umumiy orta talim muassasalarida tasviriy sanat fanini oqitilishining nazariy tizimlarini, asosiy tamoyillarini, dolzarb masalalar yechimining maqsad va vazifalarini hamda talim muassasalarida mazkur fanlarni oqitishning asosiy yonalishlarini belgilab beradi, jumladan:

umumiy orta talim maktablarida oqitilayotgan Tasviriy sanat fanini oqitishda uzviylik va uzluksizlikni taminlash;

umumiy orta talim maktablarida oquvchilarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida tarbiyalash;

oquvchilarda vatanparvarlik, insonparvarlik, umummadaniy kompetensiyalar, sanat, madaniyatga qiziqtirish asosida axloqiy-estetik va jismoniy sifatlarni rivojlantirish;

oquvchilarda sanatni sevish, estetik madaniyatni shakllantirish, madaniy meros va milliy qadriyatlarga chuqur hurmat hissini tarbiyalash;

oquvchilarda mehnatsevarlik, ijodkorlik, tejamkorlik, tashabbuskorlik va tadbirkorlik sifatlarini tarkib toptirish;

oquvchilarda mustaqil, ijodiy va innovatsion fikrlashni shakllantirish, oz-ozini rivojlantirish qobiliyatini tarkib toptirish.

Tasviriy sanat fanning oqitishning joriy holati va mavjud muammolar 2-bobida ham quyidagilar bayon qilingan.

3. Ozbekistonda sanat, manaviy, estetik va badiiy ananalarni avloddan-avlodlarga yetkazish, sanat asarlarini idrok etishga orgatish orqali badiiy madaniyatni rivojlanishi, jismoniy, manaviy-intellektual salomatligini asrash, jismoniy salomatligini mustahkamlash, oquvchilarda soglom dunyoqarashni shakllantirish asosiy vazifalardan hisoblanadi. Tasviriy sanat fanning oquvchilarda xotira, diqqat, tasavvur, harakatlar koordinatsiyasi kabi psixologik faoliyatlarni shakllantirish bilan birga badiiy va estetik did hamda jismoniy sifatlarni rivojlantirishga yonaltiriladi.

4. Ushbu fanlarni oqitishda uzviylik va uzluksizlikni taminlash orqali oquvchilarda madaniyat, qadriyatlarga asoslangan ijodiy va shaxsiy fazilatlar shakllantiriladi.

-darsliklarda oquv materiallarini ozlashtirishda oquvchilarda bilishga qiziqish, ishtiyoq va xoxishni hosil qiladigan oyin va mashqlar, art-texnologiyalarni aks ettirish;

-oquvchilarni ozaro hamkorlikda ishlash, mazkur fan boyicha mashgulotlarni shaxsga yonaltirilgan talim tamoyillariga asoslanib oqitishni takomillashtirish;

-mazkur fanlarni oqitishda ilgor xorijiy, jumladan, Germaniya, Janubiy Koreya, Yaponiya kabi Osiyoning rivojlangan davlatlari tajribalarini hisobga olish;

-mazkur fanni oqitishda koproq amaliyotga shuningdek, badiiy-estetik va manaviy-axloqiy fazilatlar qadriyat sifatida anglanishiga etibor qaratish;

-oquv dasturlari va darsliklar mazmunida tizimlilik, uzviylik va uzluksizlik tamoyillariga rioya etish, mavzularda ketma-ketlik va izchillikni inobatga olish;

-mavzularni ozlashtirish shaxs rivojining kognitiv (bilish) sohasiga yonaltirilganligi bilan birga, kreativlik, ijtimoiy-emotsional va shaxsiy fazilatlarni rivojlantirishga etibor qaratish;

-mazkur fanlarda oqitiladigan mavzularni fanlar va mavzulararo integratsiyasiga etibor qaratish;

-darsliklarda oquvchilarni faollashtirishga doir savol va oquv topshiriqlari berilishi bilan birga, refleksiv, ozini ozi rivojlantirish va baholash talim texnologiyalari, badiiy-estetik tahlilga asoslangan oquvchilarning yosh va psixologik xususiyatiga mos tashxis vositalaridan samarali foydalanish;

-mavzularni izchillikda tizimlashtirish va juda ilmiy atamalar kop qollanilishini soddalashtirish zarur.

EURASIAN JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATION
Innovative Academy Research Support Center
Open access journal www.in-academy.uz

5. Tasviriy sanat fanning maqsadi oquvchilarda tasviriy savodxonlik, badiiy-ijodiy fantaziyani, badiiy-estetik va ijtimoiy-emotsional konikmalarni, milliy, umummadaniy qadriyatlarga asoslangan shaxsiy fazilatlarni, amaliy konikmalarni rivojlantirishdir.

6. Tasviriy sanat fanining asosiy vazifalari:

oquvchilarning badiiy tafakkurini shakllantirish orqali ularda tasviriy va amaliy sanat asarlarini estetik idrok etish kompetensiyalarini takomillashtirish;

oquvchilarda sanat asarlarini ijtimoiy mohiyati va ahamiyatini anglash, idrok etish va baholash, ularga estetik munosabat bilidirish malakalarini tarkib toptirish;

atrof-muhit, borliqdagi va sanat asarlaridagi estetik holatlarni anglashga oid bilim va malakalarni shakllantirish;

oquvchilarni tasviriy va amaliy sanat, badiiy hunarmandchilik, memorlik va dizayn sanati namunalari bilan tanishtirish orqali ularning oziga xos xususiyatlari haqidagi nazariy bilim va amaliy malakalarini tarbiyalash;

oquvchilarni tasviriy sanatning turlari (rangtasvir, grafika va haykaltaroshlik), janrlari (portret, natyurmort, manzara va b.), tasviriy sanatning qonuniyatlari (kompanovka, perspektiva, kompozitsiya, ritm, faktura, yorug va soya va h.k.), ifodaviy vositalari (rang surtmasi, chiziq, faktura bilan tanishtirish orqali ularda tasvirlash malakalari, ijodkorlik konikmalarini tarkib toptirish;

tasviriy sanatning nazariy va amaliy asoslari haqidagi bilim va malakalarni tarkib toptirish vositasida barkamol shaxs tarbiyasinining muhim komponentlari oquvchilarda estetik did, estetik ong, badiiy tafakkur va tasviriy savodxonlikni shakllantirish.

tasviriy sanat (grafika, rangtasvir, haykaltaroshlik), amaliy bezak va milliy hunarmandchilik, arxitektura va dizayn, kompyuter grafikasi va animatsiya, fotografiya, sintetik sanat (teatr va kino) sohasidagi badiiy tajribani rivojlantirish;

Sanat asarlari bilan aloqa qilish ehtiyojini rivojlantirish, semantik, estetik va shaxsan muhim ahamiyatga ega bolgan badiiy madaniyat ananalariga faol munosabatni

EURASIAN JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATION
Innovative Academy Research Support Center
Open access journal www.in-academy.uz

shakllantirish.'quvchilarning dizaynerlik qobiliyatlarini rivojlantirishda Tasviriy sanat fanining tutgan orni.

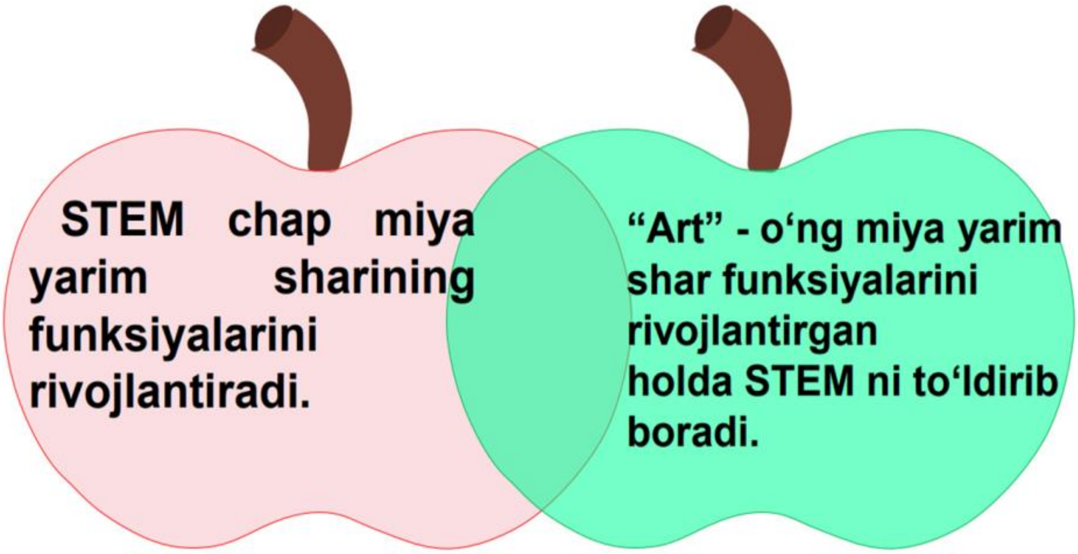

Zamonaviy dunyoda sodir bo‘layotgan jarayonlarning turli-tumanligi va murakkabligi o‘sib kelayotgan shaxsning rivojlanishiga yangi talablar qo‘ymoqda. Inson faoliyatining har qanday sohasida ijodkorlik masalalarni hal qilishda ratsional, nostandart yo‘llarni izlash, jamiyatning har bir a‘zosining intellektual imkoniyatlarini oshirish, insonning ijodiy qobiliyatlarini imkon qadar rivojlantirish davrning qat‘iy va dolzarb ehtiyoji bo‘lib qolmoqda. Shuning uchun, bolalar va o‘smirlarning ijodiy rivojlanishlarining samarali yo‘llarini izlash bugungi kunda pedagogika fani va umuman jamiyatning ijtimoiy ahamiyatli, ustuvor vazifalaridan hisoblanadi.

Ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish muammosi pedagogika va psixologiya fanlari chegarasida yotadi. Ijodtasavvurni faollashtirish - badiiy-ijodiy tafakkur rahbatlantirishning muhim omili. To‘garak ishi amaliyoti ijodiy tasavvurning samaradorligi bir qator sharoitlar xususiyatlariga bog‘liq bo‘lishini ko‘rsatadi:

I. O‘quvchilarning ijodiy tasavvurlar nazariyasini bilishlari.

II. Badiiy-ijodiy yaratuvchilikning ijtimoiy ahamiyati, holatini o‘quvchilarga tushuntirib berish.

III. O‘quvchilarning ehtiyoj sifatidagi psixologik kayfiyatlari.

IV. Olgan bilim, ko‘nikma va malakalaridan o‘z amaliyotlarida foydalanishga yo‘naltirish hamda:

1) badiiy ijodkorlik ehtiyojlarining mavjudligi;
2) yangilikka intilishi;
3) o‘zini ifoda etishga intilishi;
4) musobaqalashish holati;
5) bilimlari darajasi. qiziqishlari, layoqati.

References:

1. Abdusamatovna, B. N. (2022). WAYS OF DEVELOPING SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN UZBEKISTAN. Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities, 10(12), 690-695.
2. Boʻstonova, N., & Ismoilov, S. (2023, November). O ʻZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YONALISHLARI. In Conference on Digital Innovation:" Modern Problems and Solutions".
3. Abdusamatovna, B. N. (2023). THE ROLE OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN THE DEVELOPMENT OF OUR COUNTRY. International journal of advanced research in education, technology and management, 2(5).
4. Nurullo, K., & Nafisa, S. (2023). Digitalization-as the main factor in the development of the quality management system of the textiles industry of the Republic of Uzbekistan. In BIO Web of Conferences (Vol. 65, p. 03004). EDP Sciences.
5. Рахманова, А. (2021). О восточных традициях в русской литературе. АКТУАЛЬНОЕ В ФИЛОЛОГИИ, 3(3).
6. Рахманова, А. Х. (2021). СИНТЕЗ БИБЛЕЙСКИХ И КОРАНИЧЕСКИХ МОТИВОВ В СТИХОТВОРЕНИИ ПУШКИНА «ПРОРОК». Academic research in educational sciences, 2(12), 1404-1412.
7. Халилов, Н. Х., & Сафина, Н. Т. (2023). НЕОБХОДИМОСТЬ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ МЕНЕДЖМЕНТА КАЧЕСТВА ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОДУКЦИИ. SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH, 1(7), 33-39.
8. Алиева, З. (2024). ЧТО ТАКОЕ «ИННОВАЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ» И В ЧЁМ ЕГО ОСОБЕННОСТИ. Development of pedagogical technologies in modern sciences, 3(1), 44-47.
9. Алиева, З. Р., & Довудхўжаева, Ш. (2020). ШКОЛА БУДУЩЕГО-НАШИМИ ГЛАЗАМИ. Студенческий вестник, (31-1), 6-7.
10. Aliyeva, Z. R. (2022). The concept of historical styling. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(11), 768-784.
11. Khamidillayevich, K. N., & Talgatovna, S. N. (2022). СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ЛЁГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН. In Colloquium-journal (No. 15 (138), pp. 81-83). Голопристанський міськрайонний центр зайнятості.
12. Khalilov, N. K. (2022). Safina. NT "Development of the quality management system of industrial enterprises-the main factor of increasing the competitiveness of products". World Economics & Finance Bulletin (WEFB) Available Online at: https://www. scholarexpress. net, 12.
13. Халилов, Н., & Сафина, Н. (2022). Цифровизация-как основной фактор развития системы менеджмента качества текстильной промышленности в Республике Узбекистан. №, 13, 136.
14. Talgatovna, S. N., & Rashidbek oʻgʻli, E. Q. (2023). XIZMAT KOʻRSATISH SOHASIDA STRATEGIK BOSHQARUV MASALALARI. PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS, 2(21), 33-42.

15. Зуфарова, Г. А., & Сафина, Н. Т. (2018). Необходимость развития логистики в агропромышленном комплексе Республики Узбекистан. Вестник Донецкой академии автомобильного транспорта, (1), 23-28.
16. Abduraximova, T. (2023). BOLONIYA JARAYONINING GENEZISI VA EVOLYUTSIYASI. Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi, (7), 273-280.
17. Abduvakhidovna, A. T. (2023). Transformation of Higher Education in Uzbekistan and The Importance of Academic Independence in it. Genius Repository, 24, 99-101.
18. Jumanov, D. T., & Xushboqov, B. (2022). EFFECT OF CRUSHED COTTON ON PRODUCTIVITY. Scientific Impulse, 1(5), 1343-1348.
19. Dilshod, J., & Bobur, K. (2023). PRODUCTION OF ALTERNATIVE DEADLINES FOR PLANTING RICE IN THE PLANT METHOD AS THE MAIN CROP. PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF SCIENCE AND EDUCATION, 1(14), 109-111.
20. Jumanov, D. T., Kuziboyev, J. B., & Izzatullayev, L. A. (2023). EFFECT OF WATER ON COTTON YIELD. Miasto Przyszłości, 35, 452-456.
21. Jumanov, D. T., Quziboyev, J. B., & Izzatullayev, L. A. (2023). G'O'ZA HOSILDORLIGIDA SUV VA O'G'ITNING O'RNI. Miasto Przyszłości, 35, 457-460.
22. Jumanov, D. T., Kuziboyev, J. B., & Izzatullayev, L. A. (2023). The impact of agrotechnical factors on the productivity of cotton in the context of optimization. In BIO Web of Conferences (Vol. 71, p. 01078). EDP Sciences.
23. Jumanov, D. T., Kuziboyev, J. B., & Izzatullayev, L. A. (2022, December). Agricultural technology and cotton yield. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science (Vol. 1112, No. 1, p. 012025). IOP Publishing.
24. Sharofovich, B. O. (2022). WATER-FERTILIZER (NPK) STANDARD IRRIGATION REGIMES OF "BUKHARA-102" AND "PORLOQ-1" COTTON VARIETIES. Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities, 10(12), 816-818.
25. Sharofovich, B. O., & Shapoatovich, M. S. (2023). EFFECT OF POTASSIUM FERTILIZER RATE ON SUNFLOWER YIELD INDICATORS. JOURNAL OF AGRICULTURE AND LIFE SCIENCES, 6(4), 1-6.
26. Sharofovich, B. O., Ishankulovna, A. D., & Erkinovich, K. O. R. (2023). CHANGE OF SOIL VOLUME WEIGHT DEPENDING ON IRRIGATION REGIMES. Gospodarka i Innowacje., 34, 395-396.
27. Sharofovich, B. O., & Abdugadirovich, S. A. (2022). WATER, FERTILIZER (NPK) STANDARD RATIO AND IRRIGATION PROCEDURES OF MEDIUM FIBER "ZARAFSHON" COTTON VARIETY. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(12), 2056-2059.
28. Sharofovich, B. O., & Abdugadirovich, S. A. (2022). WATER AND FERTILIZER REQUIREMENTS OF "PORLOQ-1" COTTON VARIETIES IN WEAKLY SALINITY SOILS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(12), 2060-2063.
29. Sharofovich, B. O., Abduzhalilovich, K. T., & Nurgabilovich, A. M. (2022). CHANGE OF SOIL VOLUME WEIGHT DEPENDING ON INJECTION PROCEDURES. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(12), 622-623.
30. Azizovna, Y. S. Cognitive Of Students In Language Education Developing Skills. JournalNX, 514-516.
31. Azizovna, Y. S. Formation Of Sense Of Respect In Students. JournalNX, 1026-1028.

32. Yuldosheva, S. A. (2021). ARTISTICAL PECULIARITIES OF STORY OF “KISSAI IBRAHIM ADHAM”. 湖南大学学报 (自然科学版), 48(12).
33. Yuldosheva, S. A. STUDY OF FOLKTALE IN LITERATURE AND ITS RELATION TO THE EPIC GENRE.
34. Azizovna, Y. S. (2023). MILLIY DASTUR TALABLARI ASOSIDA O ‘ZBEK TILINI O ‘QITISHNING SAMARADORLIGI. FAN, TA'LIM VA AMALIYOTNING INTEGRASIYASI, 661-664.
35. Абдираимов, Ш. (2021). Ona tili ta’limida o ‘qib tushunish malakasini baholashning nazariy asoslari. Общество и инновации, 2(5/S), 119-123.
36. Abdiraimov, S. (2023). O ‘QUVCHILARNI AUTENTIK YONDASHUV ASOSIDA BAHOLASH AHAMIYATI. Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences, 2(20), 138-141.
37. Abdiraimov, S. (2023, May). MILLIY KORPUSDAN TEST TOPSHIRIQLARINI TUZISHDA FOYDALANISHNING AHAMIYATI. In «УЗБЕКСКИЕ НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ЗДАНИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ И ПРАКТИЧЕСКОЕ СОЗДАНИЕ ВОПРОСЫ" Международная научно-практическая конференция (Vol. 2, No. 2).